

สุปฏิปันโน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ทำใจให้สงบ ตั้งใจฟังธรรม วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันนี้วันวิสาขบูชา
บริษัท ๔ เจ้าของศาสนา เขามีความรื่นเริงอาหาญ เขามีความอบอุ่น เขามีที่พึ่งของเขา
เราเป็นนักบวช เราเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เราจะต้องรื่นเริง เราจะต้องอาหาญ เรา
ไม่หงอยเหงาเศร้าสร้อย

ความหงอยเหงาเศร้าสร้อย ความเฉา ความต่างๆ มันเป็นเรื่องไฟสุ่มซอน มันเป็นเรื่อง
การแผดเผาใจ แผดเผาจากไฟเย็น ไฟในหัวใจ การแผดเผาจากข้างนอก มันมีความ
เร่าร้อน ทุกคนเห็นได้ เพราะไฟเผา ไฟทำลายสิ่งต่างๆ มันมอดไหม้ มันย่อยยับ มัน
ทำลายเสียหายหมด เราเห็นว่าเป็นโทษ

แต่ไฟในหัวใจ ไฟการแผดเผาในหัวใจ ทุกคนไม่มีใครเห็นมัน สิ่งที่ไม่เห็นองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านเป็นผู้เห็น ท่านเป็นคนรู้คนอื่น ท่านเป็นผู้บอกข่าว ให้เรา
เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราเป็นพระ เป็นสงฆ์ เป็นศากยบุตรพุทธ
ชิโนรส จะเป็นที่พักของโลก เราจะต้องเป็นที่พึ่งของเราให้ได้ก่อน เนื้อนาบุญของโลก
เราต้องมีเนื้อนาบุญของเรา สุปฏิปันโน อสุปฏิปันโน ญายปฏิปันโน สามิฉิปฏิปันโน
เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรงต่อธรรมวินัย

สิ่งต่างๆ ธรรมวินัยนี้เป็นเครื่องขัดเกลา เป็นวิธีการเข้าไปสู่เป้าหมาย ไม่ใช่
วิธีการนี้เป็นเป้าหมาย เวลาศึกษาธรรมะกัน เขาศึกษากันว่าวิธีการ ศึกษาธรรมขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาคิดว่าอันนี้เป็นเป้าหมาย เขาศึกษาแล้วว่าเขารู้ เขาเห็น
เขาเข้าใจวิธีการ แต่เขาไม่รู้จักเป้าหมาย เขาไม่รู้จักผลของมัน เราเป็นศากยบุตรพุทธ
ชิโนรสเห็นไหม สุปฏิปันโน เราจะต้องมีที่พึ่งของเรา ถ้าเรามีที่พึ่งของเรา เราจะต้องมี
หลักมีเกณฑ์ของเรา

ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์ของเรา ความเศร้าสร้อยเหงาหงอยในหัวใจของเรา มันจะไม่ มี เพราะเวลาทำความสงบของใจ ถ้าใจเราสงบ เราจะมีอารมณ์รื่นเริง มีความอาจหาญ มีความสุขของเรา มันพอยู่พอกิน มันมีหลักมีเกณฑ์ เพราะเราไม่มีหลักมีเกณฑ์ เราถึงได้ ร้อนไปตามกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันขับไล่ให้เราวิ่งเตล็ดไปตามมัน มันเป็น กิเลสนะ มันเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมอาศัยหัวใจของสัตว์โลกเป็นที่อยู่อาศัย มันขับไล่ มันต้องการให้ทำ มันกระตุ้นให้ทำ

ทำเสร็จแล้วเห็นใหม่ ภวาสวะ ภพ ภพคือถิ่นที่อยู่ ภพคือถิ่นที่อาศัย ถิ่นที่อาศัย เป็นภวาสวะ เป็นภพ เป็นผู้รับกรรมไง สิ่งที่เกิดตัดหาความทะยานอยาก มันอาศัยภพนี้ อยู่ แล้วมันมีแรงขับ กิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันทำตามแต่ตัดหา ทำตามแต่ความ พอใจของมัน แล้วมันให้โทษกับภพไง ให้โทษกับจิต ให้โทษกับมันเป็นที่อาศัยของมัน นี่กิเลสมันถึงร้ายนัก กิเลสมันอาศัยในหัวใจของเราอยู่ แต่มันไม่เคยนึกถึงคุณของหัวใจ ของเราเลย มันพาหัวใจของเราไปตกกระทำลำบาก ไปตามแต่ใจมันชอบ

เราถึงต้องเป็นสุปฏิปันโน สุปฏิปันโนคือ หาที่อยู่ หาที่พึ่งของเรา ถ้าหาที่พึ่งของ เรา เราถึงต้องตั้งใจนะ เวลาฟังธรรมๆ อย่างนี้ ฟังธรรมนะ ธรรมคือสังขาร มันเป็น ความจริงอย่างนี้ แต่เราไม่เห็นความเป็นจริงอย่างนี้ เวลาเราฟังธรรมเราถึงไม่เข้าใจใจ แต่ ถ้าเราฟังธรรมเข้าใจ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมีธรรมเสมอกัน เวลาแสดงธรรมออกมา มันอัน เดียวกัน ผู้ที่แสดงธรรม แสดงธรรมออกมาจากสังขารความจริง ผู้ที่ปฏิบัติธรรมขึ้นมา ด้วยสังขารความจริงแล้ว มันจะเข้าใจสภาวะธรรมตามนั้น

แต่เราฟังธรรมของเราโดยกิเลส โดยสัญชาตญาณ โดยความไม่รู้ของเรา มันฟัง แล้วมันก็คาดการณ์ ใจเราก็เหมือนกัน คล้ายกันจะเป็นอย่างนั้น แต่มันไม่เป็น มันไม่เป็น เพราะมันไม่เป็นความจริง เวลาเราใช้ปัญญาของเราวิปัสสนาญาณ วิปัสสนานี้มรรคญาณ เวลาทำลายกิเลสเห็นใหม่ แต่ถ้าเป็นวิปัสสนิกมันสำคัญกว่า เหมือนกับของเทียมกับของ แท้ ของแท้เห็นใหม่ คุณิ ของแท้มันไม่สละสลวย ไม่ประณีตเหมือนของเทียม ของเทียม นี้เขาคุณมันสวยงามกว่า มันดูดีกว่าไปหมดเลย แต่คุณภาพเนื้อแท้ของมัน ไม่มีคุณสมบัติ สิ่งใดๆ เลย

อันนี้ถึงว่ามันถึงจินตนาการ วิปัสสนิกมันถึงเพริศแพรว์นักใจ เพริศแพรว์มันจะเป็นไปตามนั้น แต่มันไม่เป็นความจริง เพราะอะไร เพราะเราไม่มีสติ ไม่มีสติง เราไปตะครุบแต่เงาใจ เราไม่เอาความจริงของเรา ถ้าเราเอาความจริงของเรานะ สิ่งใดเกิดขึ้นเห็นไหม โลกนี้มีเหมือนไม่มีใจ มีเรากับพุทโธเท่านั้น มีเรากับสติปัญญานี้เท่านั้น โลกส่วนโลก เราส่วนเรา ถ้าเราส่วนเรานะ เราประพฤติปฏิบัติของเรา โลกเขาจะติฉินนินทา โลกเขาจะมีความส่งเสริม ความเห่อเหิม ทะเยอทะยานขนาดไหน มันเรื่องของโลกทั้งนั้นเลย

เราอยู่กับเขานะ เราก็โดนกระแสนั้นจุดกระชากลากเราไปเท่านั้น แต่ถ้าเรามีจุดยืนของเรา เรามีสติปัญญาของเรานะ โลกนี้มีเหมือนไม่มี เวลาครูบาอาจารย์ของเราเข้าป่าเข้าเขาไป เวลาเราไปประพฤติปฏิบัติของเรา มีเราอยู่คนเดียว มีเราอยู่กับความรู้สึกของเรา แต่นี่เราอยู่กับความรู้สึกของเรา เราก็ยังกลัวเห็นไหม กลัวความมืด กลัวสัตว์ร้าย กลัวต่างๆ กลัวไปหมดเลย เพราะอะไร เพราะเราไปอยู่ในป่าในเขาคนเดียว มันไม่มีนิวรรณ์ มันไม่สิ่งสัมผัสที่เราต้องรับผิดชอบ

แต่ถ้าเราอยู่ในสังคม มันมีสิ่งทีอบอุ้มใจไปทั้งหมดเลย กิเลสมันก็สนุกของมันนะสิ กิเลสมันก็อาศัยอยู่ในก้นหัวใจเรา ตามอำนาจของมันเลย แต่ถ้าเราไปอยู่ในป่าในเขาของเรา ถ้าเราผิดพลาดขึ้นมา มันก็คือเรา ถ้าเราเจอเสือ เจอสาบก็คือเรา สรรพสิ่งก็คือเรา มันมีสติปัญญาขึ้นมา มันมีสติตามความรู้สึกของเราขึ้นมา เพราะอะไร เพราะมันพึ่งใครไม่ได้แล้ว ในปัจจุบันนี้เราจะพึ่งใครไม่ได้แล้ว มันมีเรากับเราเท่านั้น เราไปอยู่ในป่าของเราคนเดียวนี้ มันมีเรากับเราเท่านั้น เราจะพึ่งใครไม่ได้อีกเลย พอเราพึ่งใครไม่ได้ มันก็ต้องหวังพึ่งตัวเองเห็นไหม

ถ้ามันพึ่งใครไม่ได้แล้ว มันก็ข้อนจะมาพึ่งตัวเองนี่แหละ แต่พวกเราหวังพึ่งคนอื่นหมดเลย เราอยู่กับสังคม อยู่กับต่างๆ หวังพึ่งคนนั้นๆ พอหวังพึ่งขึ้นไปนะ กิเลสมันอยู่ข้างหลัง มันตลบหลังมา มันสนุกเลย มันจะทำได้ก็ได้ เพราะมันไม่มีสติ มันไม่มีปัญญา ไม่มีสมาธิจะไปขัดแย้งมันเลย เราออกไปข้างนอกหมดเลย เราอยู่ด้วยความนอนใจ เราอยู่ด้วยความเพลิดเพลิน เราอยู่ด้วยความอบอุ่นใจทั้งนั้นเลย เพราะเราปลอดภัยใจ

พอความปลอดภัย น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย เวลาน้ำร้อน เห็นไหม ปลา มันอยู่ในเวลาเขาจะต้ม น้ำ มันร้อน ปลามันต้องพยายามว่ายน้ำไปหาหลบภัยของมัน น้ำ ร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย เวลาไปอยู่ของเรา มันเราร้อนเพราะอยู่เราคนเดียวเห็นไหม เราไม่มีที่พึ่งสิ่งใดเลย เหมือนความเราร้อนในหัวใจ แต่มันมีสติปัญญาเห็นไหม น้ำร้อน เพราะมีสติปัญญา ตบะธรรมมันแผดเผาใจของเรา น้ำร้อนปลาเป็นนะ

น้ำเย็นปลาตาย พอน้ำเย็น เพราะมันร่มเย็นเป็นสุขใจใหม่ มันมีแต่ความร่มเย็น เป็นสุข มันมีความสบายของมัน นี่ใจอยู่กับสังคม อยู่กับหมู่คณะ แหมทำอะไร จะลืมสิ่ง ใดไว้ แหมเดี่ยวเขาก็บไว้ให้เราเอง วางที่ไหนนะ ก็เดี่ยวคนทำให้ทั้งนั้น ทำอะไร เดี่ยว คนอื่นเขาดูแลเราทั้งนั้น แต่ถ้าเราอยู่ของเราคนเดียวนะ ไม่มีใครดูแลกับเราเลย เรา จะต้องช่วยตัวเองตลอดเวลา สิ่งต่างๆ เราต้องดูแลรักษาของเราทั้งนั้น สุปฏิปันโน อุสุ ปฏิปันโน ญายปฏิปันโน สามิจิปปฏิปันโน เราจะทำดี ทำตรง ทำปฏิบัติตรงต่อธรรม เรา จะมีข้อวัตรปฏิบัติของเรา เราจะรักษาหัวใจของเรา

ถ้าเรารักษาหัวใจของเรา เราเป็นนักบวช เราเป็นนักรบ คลุ่สัตว์เขาเป็นฝ่ายผู้ ส่งเสริม เขาจะทำของเขา หรือเขาจะไม่ทำของเขา อันนี้มันเป็นเรื่องของเขา แต่เรา ปฏิญาณตนนะ เวลาเราบวชกับอุปัชฌาย์อาจารย์ เกสา โลมา นขา ทันทา ตโจ เห็นไหม “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด” เราเป็นภิกษุแล้ว เราเป็นนักรบแล้ว เราจะต้องต่อสู้กับกิเลส ตัณหาความทะยานอยากของเรา หน้าที่ นกมันยังมีรังมีรัง

เราอยู่วัดวาอาราม สิ่งที่เป็นข้อวัตรปฏิบัติ กตัญญูทเวที่เป็นเครื่องหมายของคนดี เรากตัญญูทเวที่ต่อธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่เราทำสนองคุณ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะธรรมและวินัย สิ่งนี้มันบัญญัติขึ้นมาจากองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราอาศัยอยู่วัดอยู่วาเห็นไหม เราก็ทำข้อวัตรปฏิบัติของเรา เพื่อกตัญญูทเวที่ต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเรากตัญญูทเวที่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ใจ นักรบเห็นไหม เรา มีรังมีรัง เรารักษาารวรักษารังของเราขึ้นมา เพื่ออะไร เพื่อให้จิตใจมันยังยืนขึ้นมาได้ เพราะสิ่งใดที่มีการกระทำอย่างนี้ ถ้าจิต ถ้าคนเราตายแล้ว ชากศพมันทำอะไรไม่ได้เลย คนมีชีวิต เพราะมีชีวิต มีความคิด มีความรู้สึก มีต่างๆ มันถึงจะทำคุณงามความดีของเรา

ขึ้นมา ในเมื่อเราเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทศัญญกตเวทิต่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราประพฤติปฏิบัติตามธรรมวินัยนั้น

ถ้าประพฤติปฏิบัติตามธรรมวินัยนั้น ใครประพฤติปฏิบัติละ ก็หัวใจที่มันมีชีวิต ใจสิ่งที่มีชีวิต มีความรู้สึก มันต้องมีความรู้สึก มันมีความคิดขึ้นมา มันถึงกระทำตามนั้น เพราะเราศึกษาในภาคปริยัติ ข้อวัตรปฏิบัติมันมีอยู่แล้ว ข้อวัตรต่างๆ มันอยู่ในบุพพสิกขา มันอยู่ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อจะให้เราประพฤติปฏิบัติ

นี่ถ้าใจของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามนั้น ประพฤติปฏิบัติโดยกิริยา แต่หัวใจที่มันทำไปด้วย มันทำแล้วมันจะรู้ของมัน แล้วเราศึกษาไปนี่ซาบซึ้งไปเรื่อยๆ ซาบซึ้งมาก เวลาทำสิ่งใด คุณิ เวลาเรากินอาหารที่เป็นพิษ เราไม่รู้อาหารนี้เป็นพิษ เรากินอาหาร เราต้องหยิบเข้าปากเราเห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตบมือเราไว้ ยับยั้งเราไว้ “สิ่งนี้เป็นพิษ สิ่งนี้เป็นพิษ” สิ่งนี้ทำเข้าไปแล้วมันไม่เป็นประโยชน์

นี่ถ้าสิ่งนี้เป็นประโยชน์ อาหารนี้เป็นคุณประโยชน์กับเรานี้ น้ำใสสะอาดจิตใจเห็นดีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นมีประโยชน์มาก เวลาเราทำตามธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำข้อปฏิบัติไป พอเราทำไปแล้ว ถ้ามันทำแล้วมันซึ่งใจ ใจ ข้อปฏิบัตินี้ทำเพื่อสิ่งใด เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขในสังคัม สังคัมสงฆ์ สังคัมสงฆ์ ร่มเย็นเป็นสุขเพราะอะไร

สิ่งที่ว่าเราปฏิบัติขึ้นมาแล้ว สิ่งที่ทำขึ้นมาแล้วมันเป็นประโยชน์กับหมู่คณะ ถ้าเป็นประโยชน์กับหมู่คณะทำขึ้นมาเพื่ออะไร เพื่อตัดแปลงใจของเรา พอทำไปแล้ว มันจะซึ่งธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะเหตุใด เพราะว่า พอมันทำขึ้นมา ถ้าทำโดยกิเลสต้นหากความทะยานอยาก มันทำไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมนุษย์เราทุกคนก็มีศกดิ์ศรี เรามีศกดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

นี่ด้วยจิตวิทยา มนุษย์ถึงที่สุดแล้วต้องการให้คนยอมรับ มันจะให้คนยอมรับว่า เรามีศกดิ์ภาพ ทุกคนต้องดูแลเรา ทุกคนต้องคอยมาอุปถัมภ์เรา เราก็มีมือมีเท้าเหมือนกัน เราทำสิ่งใดได้ทั้งนั้น ถ้าเราทำขึ้นมาแล้ว ใครจะทำหรือไม่ทำมันเรื่องของเขา

ถ้าเราทำขึ้นมาแล้ว ใจเราสะอาด ใจเราปกติ ใจเราอบอุ่นของเรา เราทำขึ้นมา มันจะซึ่ง
 ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

มนุษย์ทุกคน เกิดมาด้วยความทุกข์ อยากได้ความสุข ทีนี้เราทำแต่คุณงามความดี สิ่ง
 นี้เป็นทุกข์หรือเป็นสุข ถ้าเป็นสุขนะ กลิ่นของศีลมันหอมทวนลม คุณงามความดีของเรา
 มันหอมทวนลมไปเห็นไหม สิ่งที่ดีใจมันไม่ยากทำ ไม่อยากทำ ถ้ามันทำแล้วมันเป็น
 ประโยชน์กับใครล่ะ มันเป็นประโยชน์กับตัวมันเอง ถ้าเป็นประโยชน์กับตัวมันเอง สิ่ง
 ที่ทำขึ้นมา มันเป็นประโยชน์กับโลก

เพราะสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตัวเราเอง คือว่าจิตใจเรามันผ่อนคลาย จิตใจเรามัน
 อยากที่จะมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ ที่มันทิวภูมิมานะ มันโดยธรรมวินัยขับกล่อม ชัดเกล้าให้
 จิตใจนี้อ่อนนุ่มควรแก่การงาน จิตเวลาสงบพร้อมเย็นขึ้นมา มันควรแก่การงาน มันจะทำ
 สิ่งที่เป็นประโยชน์ประเสริฐกับมันได้ จิตที่มันมีทิวภูมิมานะ จิตที่มันเข้มแข็ง จิตที่มัน
 อหังการ มันทำอะไรให้ใครไม่ได้หรอก พอมันทำอะไรให้ใครไม่ได้นะ มันก็ทำลายตัว
 มันเอง โดยที่ว่าโดนกิเลสค้นหาว่าสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับมัน

เห็นไหมสิ่งที่เป็นไฟ เป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เราเอาสุมไฟใส่เผาใจเรา
 เท่านั้นนะ เราทำของเราเองทั้งนั้นเลย แต่ในกิเลสมันบอกนี่ไง นี่ๆ ศักดิ์ศรี มนุษย์นะ
 คนเขายอมรับเพราะเราเก่ง เราดี เราแน่ เห็นไหม สิ่งนี้มันทำลายตัวมันเอง แต่ทางกิเลส
 มันเป็นประโยชน์กับมัน

แต่เราทำข้อวัตรปฏิบัติของเราขึ้นมา มันชัดเจน ทำไปก็น้อยเนื้อต่ำใจไป เราทำ
 อยู่คนเดียว เรารักษายู่คนเดียว คนอื่นเขาร่วมเย็นเป็นสุข เขาสุขสบาย ความสุขสบายมัน
 ดินพอกหางหมู กิเลสมันพอกอยู่ในหัวใจเขา แต่เราชัดเจนของเรา ด้วยความกตัญญู
 กตเวที ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเคารพบูชาธรรมขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า

วันนี้วันวิสาขบูชา เราทำเพื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำเพื่อใคร ทำ
 เพื่อเป็นสุปฏิปันโน อสุปฏิปันโน ญายปฏิปันโน สามิฉิปปฏิปันโน ทำเพื่อประโยชน์กับใจ
 ของเรา เราชัดเจนของเราด้วยข้อวัตรปฏิบัติเห็นไหม แต่ถ้าเรานั่งสมาธิภาวนา มันเป็น

ปัจเจกตั้ง มันเป็นสันตภิภูฏิกโก จิตมันจะพัฒนาของมัน มันจะเป็นประโยชน์ของมันเห็นใหม่ จิตของเราแท้ๆ นะ เราอุปัฏฐากมันไม่เป็น เราดูแลมันไม่เป็น

เวลาเรากราบไหว้พระรัตนตรัย พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ นี่เป็นแก้วสารพัดนึก เวลาพุทธรูป ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ในหัวใจของเรา พุทธรูปของเราเห็นใหม่ ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต สิ่งที่เป็นพุทธรูปของเรา เราอุปัฏฐากเป็นใหม่ เรามีสติปัญญาดูแลมันเป็นใหม่ ถ้าเรามีสติปัญญาดูแลอุปัฏฐากมัน เวลาเราอยากอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยากพบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราอยากสัมผัสธรรม เราอยากสัมผัสสติปัญญา เราอยากมีสมาธิในหัวใจของเรา

ถ้าอยากมีสมาธิในหัวใจของเรา จิตใจของเรามันเป็นอวิชชา มันเป็นจิตดิบๆ มันเป็นสิ่งที่ดีดื้อด้าน มันทำแล้วไม่เป็นประโยชน์กับใคร ของที่ดีดิบๆ เราต้องพยายามทำให้มันสุกขึ้นมา พยายามทำให้มันควรแก่การงาน การกระทำของเรา สิ่งที่เราทำของเรา เราตั้งใจของเรา ถ้าเราตั้งใจของเรา เราดูแลอุปัฏฐากหัวใจของเรา ถ้าเราดูแลอุปัฏฐากหัวใจของเราเห็นใหม่ เราดูแลอุปัฏฐากงานของเรา งานของภิกษุ ภิกษุผู้ที่ยืนอยู่ในวิภวสังสาร ชีวิตนี้อยู่ด้วยการขอกก็จริงอยู่ ภิกษุเป็นผู้ขอ ขออะไร ขอสิ่งนี้ เวลาผู้ขอมันเป็นเรื่องของโลกใจ

แต่ถ้าเป็นเนื้อนาบุญของโลกละ เป็นผู้ที่เขาอยากจะทำนุพิชหวังผลของเขาละ สิ่งนี้มันเป็นเพราะความศรัทธา ความเชื่อของเขา ถ้าเป็นความเชื่อของเขาเห็นใหม่ สิ่งนี้ภิกษุเป็นผู้ขอ แต่ภิกษุถ้าเป็นผู้เห็นภัยในวิภวสังสาร สิ่งที่ได้มาเป็นภาระรุงรังทั้งนั้นละ ปัจจัยเครื่องอาศัย สิ่งนี้เป็นวัตถุธาตุ แต่สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นความรู้สึก สิ่งที่ไม่เคยตาย สิ่งที่มีของมันอยู่เห็นใหม่ สิ่งที่มีของมันอยู่ สิ่งที่เป็นวัตถุธาตุเจือจางกันได้ ช่วยเหลือเจือจางกัน แยกห้ามกันได้ เสียสละพึ่งพิงต่อกันได้

แต่เวลากิเลสตัดหาความทะยานอยาก เวลาทุกข์ขึ้นมา ใครจะสละเจือจางกับเรา มันเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากของเราละ แล้วกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันพอกอยู่ในหัวใจ ถ้าเป็นทิฏฐิมานะ มันก็มีแต่พอกให้มากขึ้นสูงขึ้น เวลาพอกมากสูงขึ้นมันเป็นมุกกลับนะ บอกว่าอันนี้เป็นธรรม อันนี้เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมนะ เวลาเรากำหนดพุทธรูป เวลาทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันรู้ของมัน จิตสงบ

ขนาดไหนมันรู้ว่ามီးอะไรอยู่ มันมีสิ่งใดอยู่ในหัวใจ มันรู้อยู่ว่ามီးอะไรอยู่ แต่หาไม่เจอ มันหากิเลสไม่เจอ

แต่ถ้ามันจิตสงบเข้ามานะ แล้วพยายามออกหาคาย ออกพิจารณาหามันนะ สิ่งที่หามันเพราะอะไร เพราะกิเลสมันอาศัยสิ่งนี้ออกหาเหยื่อ กิเลสนี้เป็นนามธรรม มันอาศัย รูป รส กลิ่น เสียง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ออกไปหาเหยื่อ เพราะจิตมันใช้งาน จิตมันผ่านจากรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ออกไปหา รูป รส กลิ่น เสียง ออกไปหาเหยื่อของมัน เสพสมตามความปรารถนา ตามแรงความพอใจของมัน พอได้เสพสมของมัน มันพอใจของมันเห็นใหม่

มันอาศัยความรู้สึกรู้สึกของเรา จิตของเรา ความคิดของเราออกไปหาเหยื่อ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเราเข้ามา สติปัญญาเกิดจากอะไร ก็เกิดจากจิต เกิดจากนามธรรมนั้นแหละ แล้วอยู่กับนามธรรม รักษานามธรรมขึ้นมา เพื่อรู้จักมัน เพื่อแยกแยะ เพื่อประโยชน์ เพื่อสุปฏิปันโน เพื่อเนื่อนานุญ เพื่อตัวของจิตนั่นเอง ถ้าจิตของมันพัฒนาของมันขึ้นมาเอง มันชำระสะสางของมันขึ้นมา ถ้ามันชำระสะสางขึ้นมา มันทำประโยชน์เพื่อใครล่ะ

สิ่งที่เป็นนามธรรมที่อยู่ในหัวใจของเรา มันมีคุณค่ามากน้อยขนาดไหน ถ้าเราเห็นคุณค่าของมัน คุณค่าของที่เป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุโลกเจือจางกันได้ สิ่งที่เป็นนามธรรม เราเสียสละกันมาก็เป็นวัตถุขึ้นมา แต่จิตใจที่เป็นนามธรรม มันเสียสละออกมา มันก็เป็นบุญกุศลของมัน แต่เวลาเป็นบุญกุศลของมันแล้ว เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทำไมมันขัดแย้งเราล่ะ ทำไมเราปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ทำไมมันได้แย้งจิตใจของเราล่ะ

เวลานั่งสมาธิภาวนาไปแล้ว พอจิตมันสงบขึ้นมา ความสงบนั้นทำไมมันไม่ดำเนินการต่อไป ทำไมมันไม่ยกขึ้นวิปัสสนา ทำไมมันไม่ชำระกิเลส ทำไมมันไม่ถอดถอนกิเลสให้เรามีความสุขขึ้นมาล่ะ สิ่งนี้มันละเอียดเข้าไป มันพัฒนาการของมัน ถ้าจิตมีพัฒนาการของมันนะ คุณค่าอย่างข้อวัตรปฏิบัติ เราทำทุกวัน เราทำของเราขึ้นมา เราทำจนเป็นความปกติ พอทำเป็นปกติ มันทำเป็นเรื่องปกติเลย พอจิตมันเห็นเป็นปกติ สิ่งนั้นมันทำงานไม่มีแรงต้าน ไม่มีสิ่งใดไปต่อต้านในหัวใจว่าน้อยเนื้อต่ำใจ ว่าเราเป็นคนด้อยค่า เราเป็นคนไม่มีอำนาจวาสนา เราเป็นคนต่างๆ

สิ่งนี้เป็นกิเลส เพราะมันทำงานมันคล่องตัวขึ้นมาเห็นใหม่ สิ่งนี้ยังไม่มีการบวญใจเลย จิตมันก็ละเอียดเข้ามา พอจิตมันละเอียดเข้ามาเห็นใหม่ มันพัฒนาขึ้นมา เราตั้งสติขึ้นมา เราก็เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา มันก็มีโอกาสของมันขึ้นมา ถ้าเราไปเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาเข้ามา พอจิตมันสงบเข้ามา มันมีหลักของมัน มันมีสัมมาสมาธิ มันมีกำลัง พอมีกำลังขึ้นมา มันออกใช้ปัญญา พอออกใช้ปัญญา มันใคร่ครวญสิ่งใด ในรูป รส กลิ่น เสียง ในสิ่งที่เป็บบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นสิ่งที่เร้าใจ สิ่งทีกระทบกระเทือนหัวใจของเรา

นี่มันมีหลักของมัน มันจะตัดฉับๆ เลย มันไม่คิดออกไปอย่างนั้น มันคิดเพราะอะไร เพราะมันเป็นเหยื่อใจใหม่ เพราะว่าจิตมันอาศัยรูป รส กลิ่น เสียง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ออกไปหาเหยื่อใจใหม่ พอมันมีสติปัญญาตามมา มันตัด รูป รส กลิ่น เสียง มันก็เก้อๆ เจินๆ ของมัน มันก็มีอยู่ธรรมชาติของมัน ไม่ใช่เราเราชนะใจของเราแล้ว รูป รส กลิ่น เสียง มันจะไม่มี มันมีของมัน แต่จิตมันไม่ออกไปยึดใจ เวลาเสียงที่มันกระทบมา มันกระทบๆ แล้วก็วางตรงนั้นใจ มันไม่ยึดมาเป็นความทุกข์ในหัวใจ

ถ้ามันไม่ยึดขึ้นมา เสียงก็สักแต่ว่าเสียง รูปก็สักแต่ว่ารูป ทุกอย่างก็สักแต่ว่ารูป จิตมันก็สักแต่ว่าจิต จิตนั้นมันก็มีอิสรภาพของมัน ถ้าจิตมีอิสรภาพของมัน เพราะอะไร เพราะมันมีสติปัญญา เพราะจิตมันมีกำลัง จิตมันมีสมาธิของมันขึ้นมา มันเห็นโทษ มันเห็นเป็นกิจลักษณะ รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นส่วนหนึ่ง ความคิด ความรู้สึก เวทนา เป็นส่วนหนึ่ง วิญญาณรับรู้เป็นส่วนหนึ่ง ต่างๆ เป็นส่วนหนึ่ง มันปล่อยวางจากกัน เป็นอิสรภาพจากกัน มันอยู่ต่างคนต่างเป็นอิสรภาพ ต่างอันต่างจริง ต่างอันต่างมีกำลังของมันเห็นใหม่ สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับใคร ประโยชน์กับจิต ประโยชน์กับตัวเอง ที่ตัวเองที่ว่ำน้อยเนื้อต่ำใจ จากตัวเองที่น้อยเนื้อต่ำใจที่มีศักยภาพ

เรารู้ได้อย่างไรว่าครูบาอาจารย์ของเรา ท่านมีคุณธรรมในหัวใจ เพราะคุณธรรมหัวใจอย่างนี้ เพราะครูบาอาจารย์ของเราก็พระเหมือนกัน เราก็เป็นพระเหมือนกัน แล้วเรารู้ได้อย่างไรละ นี่ก็เหมือนกัน พอจิตของเรามันพัฒนาขึ้นมา เรารู้ได้อย่างไรว่าจิตของเรา มันพัฒนาจากจิตที่มันน้อยเนื้อต่ำใจ จิตที่มันยื่นทรงตัวไม่ได้ จนจิตมันยื่นทรงตัวได้

จนจิตที่มันมีกำลังของมัน จนจิตที่มันพัฒนาของมัน จนมันปล่อยวางของมันเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา มันรู้ได้อย่างไรเห็นใหม่

คูลี คุณุณธรรมของหัวใจดี คุณากรกระทำของใจดี จากที่น้อยเนื้อต่ำใจ จากที่ไม่มีคุณสมบัติสิ่งใดเลย จากที่อ่อนแอ มันเจริญขึ้นมาได้อย่างไร ถ้ามันเจริญขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่พึงอาศัยเห็นใหม่ นี่ไงสุปฏิปันโน เราเป็นเนื่อนานูญของโลก เราต้องเป็นเนื่อนานูญของเราก่อน ถ้าเราเป็นเนื่อนานูญของเราละ เราปฏิบัติตรง ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบกับใจของเราก่อน ถ้าใจของเราปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติเพื่อธรรมเห็นใหม่ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มันก็มีจุดยืนของมัน มันก็มีประโยชน์กับมัน สิ่งนี้เป็นนามธรรมทั้งนั้น ถ้าเป็นนามธรรมนะ เวลาเขาศึกษาปริยัติเห็นใหม่ มันมีตำรับตำราเขายังเถียงกันปากเปียกปากแฉะ ว่าทำวิจัย ทำบทเรียงความ สิ่งต่างๆ ความแตกต่างๆ กันไป นี่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ มันไม่มีตัวอักษร มันไม่มีปริยัติ มันไม่มีตัวหนังสือ มันไม่มีวัตถุที่จะพิสูจน์กัน แล้วรู้ได้อย่างไร ก็รู้ได้ด้วยความรู้สึกรู้ได้ด้วยจิตรู้ได้ด้วยการประพฤติปฏิบัตินี้ไง

เพราะถ้าปฏิบัติมันรู้จริงเห็นจริงของมันขึ้นมา มันยิ่งกว่าวัตถุนั้นอีก วัตถุสิ่งของมันยังเป็นอนิจจัง มันยังแปรสภาพ หนังสือหรือการจำมา ถ้ามันลืมไปแล้วนะมันยังจำไม่ได้ แต่จิตนะถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ถ้ามันมีความจริงของมัน มันจะเป็นตัวจริงเลย มันจะเป็นจิตความรู้สึกรู้กันนั้นเห็นใหม่ คูลี “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต” จิตของเรา จิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสมอกัน จิตต่างๆ มันเหมือนกันทั้งหมด แล้วมันจะแตกต่างกันไปได้อย่างไร

สิ่งที่ไม่แตกต่างกันเห็นใหม่ ถ้าสิ่งที่เป็นตำรับตำรามันยังเป็นอักษร มันยังเป็นต่างๆ ที่ต้องเอามาตรวจสอบกันให้เหมือนกัน ตรวจสอบเพื่อให้ลงตัวกัน แต่ในการประพฤติปฏิบัติมันเป็นจริงอย่างไร ถ้ามันเป็นจริงเห็นใหม่ คูลี การประพฤติปฏิบัติมันทันกันได้ เราถึงต้องย้อนกลับมา ถ้าเราคิดว่าเราจะประพฤติปฏิบัติให้ทันกับครูบาอาจารย์ หรือให้ทันกับสิ่งที่เราศึกษามา อันนั้นมันเป็นกิเลสตัณหาความทะยานอยาก

แต่ถ้าเราปฏิบัติของเรา ถ้ามันจะทันในหัวใจของเรา สติก็เกิดจากเรา สมาธิเราก็จะเป็นเสียเอง เวลาปัญญาขึ้นมา ปัญญาชำระกิเลสในการถอดถอนในหัวใจของเรา นี่เวลามันทัน มันทันในหัวใจของเรานะ พอมันทันในหัวใจของเรา จากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จากใจของครูบาอาจารย์ มันไม่ได้ไปแข่งขันที่ไปทันกันอยู่ข้างนอก

ถ้าจะแข่งขันกันนะ โอ๊ย...ครูบาอาจารย์ท่านมีอำนาจวาสนานะ เราจะมีอำนาจวาสนานะ โอ้ ครูบาอาจารย์ท่านเป็นครูบาอาจารย์นะ ต่อไปเราจะดั่งว่าครูบาอาจารย์อีก เราจะมีชื่อเสียง เราจะมีเป็นผู้รับผิชอบ กิเลสทั้งนั้น ส่งออกไปข้างนอกทั้งนั้นนะ

มันจะทัน หรือมันจะไม่ทัน ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต ความรู้สึกความนึกคิดเกิดจากจิต ความสุข ความทุกข์มันเกิดจากหัวใจ ถ้าหัวใจที่มันชำระสะอาดแล้ว มันทันกัน ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นธรรมที่ไหน เราประพฤติปฏิบัตินะ เราจะไปเห็นธรรมอยู่ในตำรับตำราหรือ เราจะไปเห็นธรรมอยู่ที่ไหน แล้วครูบาอาจารย์นะ สาธุ ครูบาอาจารย์ของเรา ๆ เคารพบูชาของเรา แต่มันก็เป็นสมบัติของท่าน ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านได้สร้างสมบุญญาธิการของท่านมา ท่านทำของท่านมา

สายบุญสายกรรมเห็นใหม่ เพราะสายบุญสายกรรม เราถึงเชื่อถือศรัทธา เพราะสายบุญสายกรรม เราถึงฟังธรรมแล้วเราถึงมีความเข้าใจ ฉะนั้นในการปฏิบัติเพื่อจะให้ทันกับกิเลส จะมีการแข่งขัน มันเป็นการแข่งขันระหว่างในหัวใจของเรา มันเป็นการแข่งขันระหว่างธรรมกับกิเลส ถ้ากิเลสมันมีกำลังมากกว่า มันมีกำลังดีกว่า มันจะหลุดกระชากลากไปเป็นเรื่องของกิเลสล้วนๆ

แต่ถ้าธรรมของเรามีกำลังมากกว่า ธรรมของเรา สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้าธรรมของเรามีกำลังมากกว่า มันยับยั้งได้หมด เวลาทำความเข้าใจได้นะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พอจิตสงบมันเหมือนนิพพาน คิดสมาธิคือเข้าใจว่าสมาธิเป็นนิพพาน นี่ไง แล้วทันใหม่ เราคิดอยู่เห็นใหม่ คุณติ คุณสวะแล้วมันไหลไปในแม่น้ำ สวะที่มันไม่คิดสิ่งใดเลย มันจะออกสู่ปากอ่าว สวะที่มันติดอยู่กับสวะ อยู่กับแก่ง อยู่กับต้นไม้ริมฝั่ง อยู่ที่ใดที่หนึ่ง มันจะไปถึงปากอ่าวได้ใหม่

นี่ก็เหมือนกัน พอมันติด ไอ้โฮ คือว่างหมดเลย สว่างหมดเลย มันติดอยู่ที่โคน ต้นไม้ต้นใดต้นหนึ่ง ติดอยู่ที่เกาะแก่งอันใดอันหนึ่ง มันออกสู่ปากอ่าวไม่ได้ แต่มันก็เข้าใจว่าได้ มันเข้าใจว่าออกสู่ปากอ่าว นี่ใจติดในสมาธิ แล้วมันจะทันกันไหมละ นี่การแข่งขัน เวลาประพฤติปฏิบัติมันจะแข่งในหัวใจนี้ มันจะปฏิบัติระหว่างกิเลสกับธรรม มันจะแข่งกัน

ถ้ามันแข่งกัน เราไม่ต้องไปวัดค่าจากใคร วัดค่าจากหัวใจของเรา วัตรปฏิบัติของเราในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรามันมีหลักมีเกณฑ์ หัวใจของเรามันปฏิบัติขึ้นไปแล้ว สภาวะที่มันติดอยู่กับแก่งใด ความแรงของน้ำมันกระทบอย่างใด มันหลุดออกมาจากแก่งนั้นอย่างไร แล้วหลุดออกมาละ แรงเฉื่อยของน้ำ มันจะพาสภาวะอันนี้ไปได้แรงมากน้อยแค่ไหน แต่ถ้ามันเป็นความรุนแรง มันเป็นกระแสที่เชี่ยวว้างเห็นใหม่ มันจะพาสภาวะอันนี้ออกไปจากสู่ปากอ่าว ด้วยกำลังแรงของมัน

จิตถ้ามันมีกำลัง จิตที่มันมีสัมมาสมาธิ จิตที่มันมีปัญญาเข้ามา มันจะแก้ไขของมัน พุดถึงสิ่งที่มันออกสู่ปากอ่าว กับไม่ออกสู่ปากอ่าว กับเรื่องของสภาวะ เรื่องของวัตถุที่มันลอยไปตามน้ำ จิตในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน สิ่งต่างๆ มันมีระยะของมัน มันเป็นของมัน ถ้ามันเป็นของมัน มันจะพัฒนาการของมันออกไป ถ้าพัฒนาการออกไปอย่างนั้น มันเป็นประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติ

สิ่งที่โลกเขาเป็น มันก็เป็นเรื่องของโลก ปฏิบัติแบบโลกๆ ทำก็ได้ฉานโลกีย์ เกิดนิमित เกิดความเห็นต่างๆ ก็ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นธรรมกันไป แต่เรามีครูมีอาจารย์ เพราะอะไร เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านได้ประสบการณ์ของท่านมาก่อน เรามีหลักมีเกณฑ์เพราะเรามีครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติไป ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันต้องมีประสบการณ์ เวลาครูบาอาจารย์เทศน์ว่าการ ก็เทศน์ว่าการจากประสบการณ์ของจิตที่ได้มีวิวัฒนาการของมันออกมา

ถ้าจิตนี้วิวัฒนาการ มีมนุษย์คนไหนบ้าง เรียนมาเก่งหรือไม่เก่งขนาดไหน จะเรียนโดยที่ว่าจะผ่านไปโดยที่ไม่มีอุปสรรคสิ่งใดๆ เลยหรือ การศึกษาของเรามันต้องมีอุปสรรค มีการกระทำ มันต้องมีอุปสรรคทางการศึกษา มีอุปสรรคเพราะอุปสรรค มีอุปสรรคเพราะในความเจ็บไข้ได้ป่วยในชีวิตของเรา มีอุปสรรคไปหมดละ มีมากมีน้อย

ทุกๆ คน ในการประพฤติปฏิบัติมันต้องมีประสบการณ์ ไม่มีสิ่งใดเลยที่ว่าไม่มีประสบการณ์เลย มันก็เหมือนกับฝนตกมาจากฟ้าไม่มีอะไรเลย ตกมาสู่ดินแล้วเป็นอย่างนั้นหรือ นี่มันฝน ไม่ใช่ธรรม

แต่ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา มันจะเกิดการกระทำของเราขึ้นมา มันจะเป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้าความจริงอันนี้ เราจะต้องแก้ไข สิ่งใดถ้ามันประพฤติปฏิบัติแล้วมันมีสิ่งใดที่มันเป็นอุปสรรคต่างๆ เราหาทางแก้ไข เรากำลังแก้ไขเรานะ กิเลสมันแอบอ้างเราไปหมด เห็นไหม อย่างนั้นก็ไม่ได้ อย่างนี้ก็ไม่ได้ อย่างโน้นมันเป็นอุปสรรค มันแอบอ้างไปหมดเลย แต่ถ้าได้หรือไม่ได้ทำ ทำทั้งนั้น

เวลาครูบาอาจารย์แนะนำ แล้วในพระไตรปิฎกมันมีการเทียบเคียงได้ ถ้าสิ่งใดมันเป็นจริงได้ เราพยายามของเรา ความพยายามอันนั้น ด้วยกำลังของจิตนั้น ด้วยกำลังของสมาธินั้น มันจะผ่านอุปสรรคนั้นไปได้ พอมันผ่านอุปสรรคนั้นไปได้ อ้อฮือ พอหลุดออกมาได้ ทำไมเราโง่อย่างนี้ ทิฐฐิของคน ความเห็นของคน นามหัตถรรพ์มาก เวลาติดก็ติดโดยที่ทิฐฐิมานะสูงส่งมาก ใครจะพูดสิ่งใด ใครจะว่าสิ่งใดก็ไม่เชื่อฟัง แต่เวลามันหลุดพ้นจากสิ่งที่มันเกาะเกี่ยว หรือมันติดออกไปได้นะ มันจะสะท่อนใจมาก โอ้โฮๆ มันซึ้งมากเลย

นี่ใจวุฒิกาวะของจิต ถ้าวุฒิกาวะของจิตมันไม่ถึงนะ มันก็มีการโต้แย้งอย่างนี้ไปตลอด แต่ถ้าวุฒิกาวะของจิต ถ้ามันพัฒนาการแล้วมันผ่านสิ่งนี้ไปนะ มันจะซึ้งมาก ฉะนั้นกิเลสมันถึงแก่ยากมาก ทิฐฐิมานะ ที่ว่าความคิด ติดเพราะทิฐฐิมานะ ติดเพราะปัญญาอย่างหยาบๆ ปัญญาแบบโลกๆ ปัญญาต่างๆ มันเป็นอย่างนั้น ตรีกในธรรมพิจารณาธรรม พุคธรรมะทั้งนั้น แต่ความเป็นจริงมันไม่มีเนื้อหาสาระ มันมีแต่คำพูด

แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ปฏิบัติขึ้นมา มันจะเป็นความจริงของมัน มันจะทะลุทะลวงของมันขึ้นมา ทะลุทะลวงเลยแหละ ทะลุทะลวงกิเลส ทะลุทะลวงอวิชชา เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป จนจิตนี้สะอาดบริสุทธิ์ จิตนี้เป็นเนื้อนาบุญของเรา เราจะเป็นเนื้อนาบุญของโลก เราต้องเป็นเนื้อนาบุญของเราก่อน สุปฏิปันโน อสุปฏิปันโน ญาณปฏิปันโน สามิจิปฏิปันโน เป็นบุคคล ๘ จำพวกนะ เป็น ๔ คู่ ตั้งแต่โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค

อรหัตผลเกิดจากไหน เกิดจากหัวใจที่ประพฤติปฏิบัติ แล้วตอนนี้เราเป็นใคร ตอนนี้เราเป็นภิกษุนะ เราเป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร

วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา เราต้องพยายามทำให้เป็นวันสำคัญของเรา ถ้าวันสำคัญของเราคือมันเกิดศีล สมาธิ ปัญญา ขึ้นมาในหัวใจของเรา เคนจกรรมนั่งสมาธิ ไม่ต้องหลับไม่ต้องนอน สู้กับกิเลสตัดหาความทะยานอยาก การแข่งขันระหว่างกิเลสกับธรรมของเรา ให้มันเห็นหน้ากัน เห็นน้ำเห็นเนื้อ เราได้แต่ฟังข่าวครูบาอาจารย์ ท่านก็ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ องค์กรนั้นปฏิบัติเป็นอย่างนั้น องค์กรนี้ปฏิบัติเป็นอย่างนี้ ข่าวของเราความจริงของเรา เราพยายามทำของเราเพื่อประโยชน์กับจิตใจของเรา

ถ้าจิตใจของเรา มันได้ข้อเท็จจริงในหัวใจของเรา มันจะเป็นความสำคัญของเราคือมันจะฝังใจไป เมื่อวันที่เท่านั้น เวลาเท่านั้น เราเคยอยู่สถานที่ที่นั่น แล้วเราได้สัมผัสอย่างนี้ มันจะฝังใจเห็นไหม วันสำคัญของเรา วันสำคัญทางพุทธศาสนา สาธุ พระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งของเรา แต่ถ้าวันสำคัญของเรา เราจะได้ประสบการณ์ของเรา เราจะภาวนาของเรา ได้มรรคได้ผล ได้การกระทำของเรา ให้เป็นประโยชน์กับเรา เอวัง